

ПУТИ ЭФФЕКТИВНОГО ПРОВЕДЕНИЯ РЕФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ, В ПЕРВУЮ ОЧЕРЕДЬ В ВИННИЦКОЙ, ДОНЕЦКОЙ, ДНЕПРОПЕТРОВСКОЙ ОБЛАСТЯХ И Г. КИЕВЕ

А. П. Корнийчук (Киев)

Проанализированы системные проблемы оказания первичной медико-санитарной помощи исходя из требований принятых законов Украины «О внесении изменений в Основы законодательства Украины о здравоохранении относительно усовершенствования оказания медицинской помощи» и «О порядке реформирования системы здравоохранения в Винницкой, Днепропетровской и Донецкой областях и городе Киеве». Обоснованы первоочередные и текущие мероприятия органов власти по внесению изменений в принятые законы, постановления правительства, приказы МЗ Украины по обеспечению приоритетного развития первичной медико-санитарной помощи на принципах семейной медицины.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: реформирование системы здравоохранения, первичная медико-санитарная помощь, семейная медицина.

WAYS OF EFFECTIVE REALIZATION OF HEALTH CARE REFORM IN THE FIRST PLACE IN VINNITSA, DONETSK AND DNIPROPETROVSK REGIONS AND IN KYIV

А. П. Korniychuk (Kyiv)

In this article the systemic problems of primary health care based on the requirements of the adopted laws of Ukraine "On Amendments to the Basic Law of Ukraine on Health regarding the improvement of medical care" and "On the order of health care reform in Vinnytsia, Dnipropetrovsk and Donetsk regions and the city of Kiev" have been analyzed. The priorities and current measures of the authorities to amend the adopted laws, government regulations, and orders of the Ministry of Health to ensure the priority development of primary health care on principles of family medicine have been proved.

KEY WORDS: reforming of system of health care, the primary medical and sanitary aid, family medicine.

ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ

УДК 614.07.(091)(478)

Я. В. ГАНІТКЕВИЧ (Львів)

**ТРАГЕДІЯ ГРУПИ ЛЬВІВСЬКИХ ПРОФЕСОРІВ У 1941 РОЦІ
(ДО 70-Ї РІЧНИЦІ СТРАТИ ВЧЕНИХ)**

Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького

В статті описується встановлення у 2011 р. пам'ятника страченим гітлерівцями львівським вченим, приведені дані про українського професора Адама Соловія, про усіх вчених-медиків. Описуються обставини загибелі вчених, фальшиве звинувачення радянським режимом українців з батальону «Нахтігаль» у вбивстві вчених. Приводяться дані про відзначення пам'яті вчених в Україні та в Польщі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: львівські професори-медики, гітлерівські окупаційні злочини.

Громадськість України і Польщі у липні ц.р. відзначила 70-і роковини варварського вбивства гітлерівськими окупантами групи львівських вчених – найбільше професорів Львівського медичного інституту, а також Львівської Політехніки та інших вищих шкіл. Вшановуючи пам'ятя

цих безневинно загиблих людей, котрих розглядали як еліту польської нації, українські й польські державні й громадські організації вирішили до 70-х роковин з дня розстрілу вчених встановити у Львові скорботний пам'ятник.

Координаційну функцію взяла на себе колегія Східної Європи імені Яна Новака-Єзьоранського, що була створена у 2001 році. За ініціати-

ви Вроцлавського університету разом з міською радою Львова проведено міжнародний конкурс на спорудження у Львові на Вулецьких пагорбах пам'ятника розстріляним там вченим. Конкурс організувала міська рада і виконавчий комітет Вроцлава. До складу журі з польської сторони увійшли колишній ректор Вроцлавської Політехніки професор Тадеуш Лютий і директор Оссолінеум професор Адольф Юзвенко, з української - ректор НУ "Львівська політехніка" професор Юрій Бобало, головою журі ввели професора Українського католицького університету (відкритого не так давно) Ярослава Грицака.

Два роки тому проведено міжнародний конкурс, у якому взяли участь 28 авторських колективів, з них 8 – з України. Переможцем конкурсу визнано краківського професора Александра Сліву за участю львівських архітекторів Олега Трофименка й Дмитра Сорокевича. Назва пам'ятника: «Львівським професорам, замордованим нацистами у 1941 році». Для реалізації ідеї встановлення пам'ятника створено польсько-український колектив.

В березні 2011 р. виконавчий комітет Львівської міської ради надав дозвіл Національному університету «Львівська політехніка» на спорудження пам'ятника коштом польської сторони, загальний бюджет проекту – 4 млн грн. Виконком погодив містобудівне обґрунтування і умови його спорудження, інфраструктуру для обслуговування пам'ятника і благоустрою парку «Студентський» на території Вулецьких пагорбів в районі вулиць Академічної, Сахарова, Відкритої та Лукаша-Карпинця. Зведення пам'ятника доручено польській фірмі «АВМ-Схід».

3 липня ц.р. у Львові урочисто відкрили збудований пам'ятник. На урочистих заходах були присутні близько 1000 осіб з української та польської сторін. Пам'ятник має вигляд прямокутної арки, що складається з десяти каменів, які символізують десять заповідей Божих, камінь під номером «V» («Не убий») порушений з конструкції – символізує те, що порушення хоча б однієї заповіді призводить до негативних наслідків (фото 1). За засадами християнської моралі пошановано пам'ять невинно убієнних вчених Львова. Відкриття пам'ятника має стати ще одним виявом примирення двох сусідніх народів, подібно до того, як у липні 2003 року президенти України і Польщі вшанували пам'ять жертв збройного протистояння українців і поляків на Волині.

Під час відкриття виступили міський голова Львова Андрій Садовий, голова львівської обласної ради Олег Панькевич, президент Вроцлава Рафал Дуткевіч, ректор НУ «Львівська політехніка» Юрій Бобало та інші. Відзначалося, що цей пам'ятник є добрим знаком дружби між українцями і поляками, що не має стати черговим засо-

Фото 1. Пам'ятник, відкритий у Львові 3 липня 2011 р.

бом розбрату між нашими народами. На жаль, є політичні сили і науковці, які підганяють факти з метою принизити українців, вони мають своє трактування історії, яке відмінне від об'єктивного українського, деякі драматичні події минулого використовували приводом для вельми цинічних фальсифікацій. Встановлення пам'ятника має донести до українського і польського суспільства правду про події Другої світової війни, зокрема, про трагічну загибель у Львові вчених та їхніх рідних від рук гітлерівських нацистів [8].

Проте із скупих повідомлень конкурсної комісії залишається неясним, як буде оформлений існуючий пам'ятний знак з хрестом (з якого обсіпається штукатурка). Оскільки могили вчених немає, то чи не варто обгородити і облаштувати місце, де були замордовані науковці та на 2 роки похоронені їхні тіла, де залишилася кров убитих осіб, прикрасити цю колишню могилу квітами та насадженнями? Чому у м. Львові не проводилось обговорення та оприлюднення усіх проектів пам'ятників, поданих на конкурс? Мабуть до конкурсної комісії варто залучити науковців з Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, в якому працювали більшість розстріляних професорів і які готували проект першого пам'ятника. Чому збережену медиками скульптурну групу страчених вчених залишено без уваги?

Історія загибелі вчених, збагачена різними припущеннями і інсинуаціями, була не дуже популярною у Львові. Тепер поглиблене вивчення цього питання багатьма авторами дозволило описати достовірно трагічні події, які відбулися на початку липня 1941 року. Львів почав нести втрати з першого дня війни. Вже 22 червня під час німецького бомбардування загинули письменники Олександр Гаврилюк і Степан Тудор. 30 червня Львів зайняли німецькі війська, дозволили львів'янам заглянути до в'язниць НКВД. Населення міста було глибоко шокова-

не виявленою масакрою у в'язницях – перед відступом енкаведисти без суду і слідства з дикою жорстокістю замордували тисячі людей - зашуджених, тих що були під слідством, просто затриманих. В перші дні війни у Західній Україні було жорстоко закатовано близько 21 300 осіб (тоді як у період з кінця 1939 до 1941 року було знищено і вивезено близько 1 мільйона людей). За звітом начальників НКВД в перші дні липня у трьох львівських в'язницях розстріляно 2 464 осіб [13]. Жителі міста знаходили понівечені тіла своїх рідних, біля тюрем панував плач і розпач.

1 і 2 липня до міста прибули кілька спецгруп СС для ліквідації всіх, кого гітлерівці визнали небажаними або ворожими до третього рейху. 2 липня 1941 року заарештували професора нарисної геометрії і колишнього ректора Львівської політехніки Казімежа Бартля, експрем'єр-міністра Польщі. Вночі 3 липня група під командуванням бригаденфюрера СС Карла Еберггарта Шонггарта здійснила арешти та розстріли у ніч на 4 липня вчених львівських вищих шкіл та їхніх рідних або знайомих. Заарештовано львівських професорів, з медичного факультету університету (з 1940 року – Львівського медичного інституту), з Львівської політехніки та інших інститутів, а також заарештовано членів їх родин або випадково присутніх у помешканні на час арешту.

Заарештованих відвозили автами до будинку «Бурса Абрагамовича» в комплексі гуртожитків Львівської політехніки на нинішній вулиці Бой-Желенського. Після коротких допитів гестапівці відпустили арештованих слуг і одного професора Францішка (Франца) Гроєра (педіатра, дружина якого була англійкою, а він сам був німецького походження). Після перемоги над гітлерівцями він розповів про події тієї ночі, брутальне поводження нацистів, – професорів били, їхніх дружин перед розстрілом примусили відмивати приміщення від крові.

Перед світанком 22 львівських професорів, в тому числі 10 професорів-медиків, 2-х доцентів і двох лікарів, разом з рідними і близькими (всього 39 або 40 осіб) виводили з приміщення по чотири особи на поблизу схили Кадетської гори (нині – Вулецьких пагорбів) – біля теперішньої вулиці Сахарова, де були викопані дві великі ями, і над ними на світанку провели розстріли невинних жертв злочинної фашистської ідеології. Територію пагорбів зразу ж прибрали.

Наступного дня – 5 липня – гестапо арештувало в Кракові Степана Бандеру, згодом були арештовані члени проголошеного Я. Стецьком українського уряду. Для більшості львів'ян на той час доля арештованих вчених залишалася невідомою, тільки деякі родинні очевидці бачили з вікон будинків на нинішній вулиці Сахарова варварсь-

ку екзекуцію фашистів і пізніше, після звільнення від німців, описали свої свідчення. На запити рідних окупаційні органи не відповідали або декого називали засланим, декого – померлим.

Після звільнення у 1944 р. Львівщини від гітлерівської окупації в УРСР та в Польщі почали появлятися відомості про арешти і вбивство у липні 1941 р. німецькими фашистами 40 осіб, польських вчених, їх рідних і знайомих. Поступово було встановлено імена і посади розстріляних вчених, описано їхню наукову діяльність. В українських та польських ЗМІ та різних документах говориться про розстріляних польських професорів, але не згадується, що не усі були поляками.

Гітлерівцями арештовано професора **Адама Соловія**, про якого як українського лікаря ми згадували раніше [3;4;15]. Адам Соловій був професором акушерства і гінекології, директором Львівської акушерської школи, завідувачем акушерсько-гінекологічного відділу Львівського загального шпиталю; очолював лікарське товариство Львова (фото 2). Його вважали найкращим фахівцем акушер-гінекологом у Львові, у кінці 30-х на початку 40-х років ХХ ст. він був найстаршим професором-медиком (старійшиною серед медиків) Львова. Публікації часу Австро-Угорщини та Польщі [22;23] та низка нових публікацій в Польщі, в УРСР та в Україні [12; 18;22] називають Адама Соловія виключно польським професором, не вказують його національності та релігійної приналежності.

Фото 2. Професор Адам Соловій

Українське походження Адама Соловія стверджує запис в метричних книгах про його народження та віросповідання. Як показують архівні документи [16], він народився 26 травня 1859 року в сім'ї Івана Соловія, генерального адміністра-

тора маєтку графа Дідушицького в с. Поториця Сокальського повіту на Львівщині. Батько його Іван Соловій і дідо Михайло Соловій були греко-католицького віросповідання, мати – Ванда з родини Ріґер – римокатолицького віросповідання. 20 червня 1959 року парох в Сокалі Іоан Ціпановський охрестив його як Адама Івана Соловія в греко-католицькому віросповіданні.

Можна припускати, що працедавець батька граф Дідушицький сприяв тому, що після закінчення гімназії здібний хлопець Адам Іван вступив до найближчого Ягелонського (Краківського) університету на медичний факультет. У 1884 році він отримав там диплом як спеціаліст всіх наук лікарських. Протягом 1884-1887 років спеціалізувався з акушерства та гінекології у європейської слави фахівців Віденського університету. Опісля 10 років (1887-1897) провадив приватну практику в Братиславі. Після того, як у Львові відновлено медичний факультет, А. Соловій повернувся в рідний край. Спочатку працював асистентом Львівської акушерської школи (1897-1901).

Працюючи в німецько-польському оточенні, Адам Соловій не забуває свого походження і рідної мови. В 1898 році в одному з перших Лікарських збірників Наукового товариства НТШ, в якому публікували перші науково-медичні праці українською мовою Є. Озаркевич, І. Горбачевський, С. Морачевська-Окуневська, О. Дакура, Щасний-Сельський та ін., він публікує українською мовою першу наукову працю з акушерства – про розриви матки [11]. Стаття під назвою «Причинок до перервання родниці (Ruptura uteri)» «З клініки положничо-гінекологічної проф. А. Чижевича у Львові». На початку статті він пише: «Наука о предиспозиції, етіології і механізмі перервання родниці має в собі ще тільки неясного, що здає ся мені, не буде від річи майже на кожний подібний случай звернути увагу». Далі він описує випадок жінки 36 літ, в якій при пологах настав розрив матки, сильні крововиливи, що привели до летального результату. Автор глибоко аналізує механізм розриву, порівнює з даними літератури, розглядає можливі чинники (фото 3).

У 1901 році почалася 30-річна діяльність А. Соловія у Львівському університеті на кафедрі акушерства і гінекології. Спочатку 42-річний лікар-науковець став доцентом кафедри. Про його високий авторитет свідчить факт, що незабаром (1902-1903) його обрали президентом (головою) Львівського лікарського товариства (дещо пізніше секретарем цього товариства обрали українця Мар'яна Панчишина). Вже тоді А. Соловій мав низку наукових праць з різних проблем акушерства і гінекології, опублікованих в німецьких, польських і українському медичних журналах. Кафедру організував і очолював

запрошений з Кракова професор Антон Марс. Чому вищеназвана праця А.Соловія вийшла не від нього, а від професора кафедри Адама Чижевича? Мабуть тому, що матеріал був зібраний під керівництвом професора А. Чижевича ще до прибуття до Львова професора А. Марса у 1898 році та відкриття відповідно університетської кафедри.

З клініки положничо-гінекологічної проф. А. Чижевича у Львові.

ПРИЧИННОК ДО ПЕРЕРВАННЯ РОДНИЦІ (RUPTURA UTERI).

(Специальное перерывное злоуду і шийки підчас пороуду при дукнованій професійній одомашній родниці. Uterus gravidus ruptus incocto).

ПОДАВ

Др. Адам Соловій.

Наука о предиспозиції, етіології і механізмі перервання родниці, має в собі ще тільки неясного, що здає ся мені, не буде від річи майже на кожний подібний случай звернути увагу. Як легко однаков подібне перерванне родниці може деколи бути незауважане, вить має случай, котрий мав я нагоду бачити сего року на тугейшій клініці.

А. К. 35 літ, замужна, з Рокитни в Галичині, родила 6 разів, майже все після подала в задній положенні, оголошує ся 6. цвітня с. р. о 4 годни по зодуді на клініку, відбувши переднім дорогою возом коло 20 кілометрів. Висійши з воза іде недужа піхотом черз 7 сходів, відтак робить коло 40 кроків, заки дістала ся до салі породниці. Жешчина о захудлізін і нужденнім вигляді, сльзю недокровна, з блідо-жовтою краскою шєіри. Віддих короткай, сльзю прискоренна. Теплоота тіла правільна. Жєлєчки 120, малєкий. В середній ліній черева сильний розділ протєж черевних нєжєй, а черз незвычайно тонку шєіру вичувєє ся бремєнна родниці, котра сєгєє

*Цяга зберєжна 7. III. II. II.

Фото 3. Стаття А.Соловія в «Лікарському збірнику», 1898 р.

У 1908 році Адам Соловій отримав звання професора вищеозначеної даної кафедри. Коли у квітні 1918 році помер проф. А. Марс, А. Соловій очолив кафедру. Почалося становлення Західно-Української Народної республіки (ЗУНР), українсько-польське збройне протистояння, що закінчилося не на користь українців. Деякий час університет не працював.

У 1921 році нове польське керівництво університету, ім'я якого замінено (замість імені цісаря Франца, який відновив Львівський університет у 1817 році, надано університетові ім'я польського короля Яна Казімежа), призначило керівником кафедри акушерства і гінекології Казімежа Бохеньського, уродженця Великопольщі, котрий тільки в 1920 році отримав звання доцента. А.Соловій, який уже 13 років мав звання професора, залишався на посаді професора кафедри [14]. Чи мало тут значення його українське походження, чи вік: йому тоді виповнилося 62 роки, але в університеті були професори-медики, які залишалися керівниками кафедр до 66-74 років!

Одночасно з працею на кафедрі професор А. Соловій мав лікарську практику в Львівському загальному шпиталі. Ще у 1910 році він став

провідним фахівцем – «примарієм» (завідувачем) акушерсько-гінекологічного відділу Загального шпиталю, тут він пропрацював «примарієм» та ординатором 20 років – до виходу на пенсію.

Ще один важливий напрямок діяльності А. Соловія – робота у Львівській акушерській школі, в якій він почав викладання ще у 1897 році. Школа мала назву «Цісарсько-королівська школа акушерства у Львові», створена 1875 року на базі акушерської школи Медичного колегіуму (заснованої 1784 року). У 1918 році, після розпаду Австро-Угорщини, її перейменовано на Державну акушерську школу у Львові. З 1919 по 1930 роки проф. А. Соловій очолював цю школу та викладав у ній акушерство. Нинішній Львівський державний медичний коледж імені А. Крупинського опублікував книжки, в яких коротко згадує про роботу А. Соловія [12], але не вказує його національності.

Мало відомим є той факт, що А. Соловій разом з іншими українськими лікарями проводив лікарський прийом у відділі акушерства і гінекології «Народної лічниці», яку заснував Є. Озаркевич. Свого часу його вважали одним з найкращих львівських акушерів-гінекологів, характеризували як лікаря широкого профілю, блискучого хірурга-гінеколога, талановитого науковця. Він першим у Польщі застосував шипці Келанда, опрацював і розширив покази до застосування кесарського розтину, досліджував клініку і лікування хронічних запальних процесів, фіброміом та раку матки, патологічну анатомію плаценти, запропонував модифікацію циркуля для вимірювання таза. Йому завдячували опануванням сотні лікарів акушер-гінекологів, близько 3 тисяч акушерок.

У 1930 році професор Адам Соловій, якому тоді виповнився 71 рік, вийшов на пенсію. На той час, отримавши атестат професора ще за Австро-Угорщини, він був у Львові єдиним **легітимним** професором-українцем серед медиків (М. Панчишин був «народним» професором Українського (таємного) університету, без державної атестації).

У 1941 році членом його сім'ї був 19-річний онук, Адам Месович, який того року закінчив середню школу. Коли до помешкання Адама Соловія увірвалися гестапівці, він був з донькою і онуком. Комісар поліції Курт Ставіцькі запитав доньку професора, чи є ще в неї діти. Вона відповіла, що є ще донька. Тоді заарештували разом з професором його онука Адама Месовича.

82-х річний Адам Соловій трагічно загинув разом з іншими професорами Львова, без суду страчений німецькими окупантами. Нехай пропонуване відзначення 70-річчя трагічної події буде виявом нашої шани до пам'яті невинно замордованого гітлерівцями нашого країни-

на, уродженця Сокальщини, який разом зі своїми вихованцями – лікарями і акушерками – допоміг прийти на світ багатьом тисячам львів'ян і громадян нашого краю.

Цієї ночі були арештовані і загинули від рук гестапівців медики Львівського університету: професор **Антоній Цешинські** (59 р.) – довголітній керівник кафедри стоматології (1913-1941), автор понад 380 наукових праць, опублікував перший у світі атлас та підручник із рентгеностоматології, близько 10 монографій, лауреат золотої медалі Міллера (1936), почесний член наукових стоматологічних товариств Відня, Праги, Кракова, Нью-Йорка, Вашингтона, Буенос-Айреса та ін., член-кор. АМН СРСР (1940); професор **Тадеуш Островські** (60 р.) – керівник кафедри і клініки хірургії (1932-1941), автор біля 50 наукових праць, виконав перші в тогочасній Польщі операції адреналектомії (1935), лобектомії, пневмоектомії (1936), проводив дослідження в галузі експериментальної хірургії, обирався деканом медичного факультету; професор **Роман Ренці** (74 р.) – керівник кафедри внутрішніх хвороб (1920-1939). Модернізував терапевтичну клініку, співзасновник будинку здоров'я в Микуличині для студентів, хворих на туберкульоз, розвивав курорт Моршин, заснував стипендії для студентів-медиків, член-кор. Краківської АН, почесний професор Львівського університету; професор **Ян Грек** (66 р.) – завідувач кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб, автор 22 наукових праць з діагностики та лікування тифу, цирозу печінки, злоякісних анемій, септичних станів та ін., президент Львівського лікарського товариства (1926); професор **Владислав Добжанецкі** (44 р.) – керівник кафедри шпитальної хірургії (1939-1941) – засновник школи пластичної хірургії в Польщі, автор близько 50 наукових праць, працював у галузі судинної хірургії, кардіохірургії, запропонував власну модифікацію шкірного шва та ін.; професор **Генрик Гілярівіч** (51 р.) – професор кафедри хірургії, автор близько 100 наукових праць польською, французькою та німецькою мовами, монографії про першу допомогу в невідкладних станах, досліджував питання діагностики, виразкову хворобу, туберкульоз та ін.; професор **Вітольд Валеріан Новицькі** (63 р.) – завідувач кафедри патологічної анатомії (1919-1941), декан медичного факультету (1923/24, 1939), автор близько 90 наукових праць різними мовами, підручника у 3-х томах, низки монографій, співзасновник курорту Моршин, засновник Музею гігієни Львівського університету, президент Львівського лікарського товариства (1920-1921); професор **Станіслав Міхал Прогульські** (67 р.) – професор кафедри педіатрії (1938-1941) автор близько 50 праць, підручни-

ка з гігієни немовлят; (разом з ним розстріляли його сина інженера Анджея); професор **Влодзімеж Ян Серадзкі** (70 р.) - керівник кафедри судової медицини (1900-1941), декан медичного факультету (1908-1909, 1918-1920), обирався проректором і ректором університету, автор 40 наукових праць, монографії, досліджував експертизу випадкової дитячої смерті, питання психопатології в судовій медицині, кримінальної антропології, запропонував оригінальну методику визначення карбоксигемоглобіну в крові, був президентом Львівського лікарсько-го товариства (1911).

Жертвами нацистів стали тієї ночі медики: **Єжи Гжендзельські** (40 р.) доцент офтальмологічної клініки; **Станіслав Мончевські** (49 р.) – доцент, ординатор акушерсько-гінекологічного відділу Загального шпиталю; доктор медицини **Єжи Новіцкі** (27 р.) – асистент кафедри гігієни, син професора Новіцкого. Випадково потрапив до рук гестапівців (зайшов в час арешту до помешкання проф. Я.Грека) і також був розстріляний **Тадеуш Бой-Желеньські** (66 р.) – лікар, публіцист, перекладач французької літератури, якому в 1939-1941 рр. дали очолювати кафедру французької літератури Львівського університету. Нацисти розстріляли також дружин професора Грека Марію, професора Островського – Ядвігу.

Діяльність цих вчених на медичному факультеті Львівського університету та Львівському медичному інституті, їхні наукові праці недавно вперше змістовно представлені в історії української медицини у виданні Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького [6], а також у двох монографічно-довідникових виданнях (2006, 2009).

В ту ніч були арештовані нацистами і страчені також 7 професорів Львівської Політехніки: **Влодзімеж Стоек, Каспер Вайгль, Казімеж Ветулані, Роман Віткевіч, Станіслав Пілат, Влодзімеж Круковські, Антоні Ломніські**, професор Академії ветеринарної медицини **Едвард Гамерські**, професор-правник **останніх довоєнних літ** Львівського університету **Roman Longchamps de Berier** з рідними. Пізніше 11 липня арештовано професорів Академії заграничної торгівлі **Станіслава Рузевіча** і **Генрика Коровіча** (єврейського походження), розстріляно їх наступного дня.

Видатних науковців і практиків, які протягом багатьох років становили наукову еліту Львова, більшість з них своїми працями збагатили світову науку, найбільша частина надавала львів'янам кваліфіковану медичну допомогу, готувала молодих лікарів, акушерок, становила медичну еліту Львова - протягом однієї ночі фашистські варвари без суду і слідства протягом кількох годин перетворили на гору трупів...

Пізніше за наказом Гімлера 26 липня 1941 р. стратили **Казімежа Бартля**, професора нарисної геометрії Політехніки, який кількаразово обирався прем'єр-міністром Польщі. Він та інші жертви тих днів були розстріляні та захоронені мабуть на Янівських пісках.

В період гітлерівської окупації доля арештованих вчених та їх рідних не була відомою, дехто вважав арештованих живими, засланими в концентраційні табори чи в'язниці. На запити рідних гестапо не давало чіткої відповіді.

Через два роки, коли до Львова наближались радянські війська, у ніч з 7 на 8 жовтня 1943 року гестапо вислало спеціальний загін молодих євреїв із гетто, якому допомогли знайти місце групового захоронення вчених на Вулицьких пагорбах, заставили розкопати його і провести ексгумацію останків розстріляних вчених і їх рідних. Після відходу гітлерівців з'явилися свідчення деяких учасників цього загону, що ними було виявлено документи і деякі речі страчених професорів. Останки розстріляних перевезли до Лисиницького лісу, де вже давно було створено концтабір для ліквідації полонених і євреїв, там їх спалили разом з іншими жертвами гітлерівців. Рештки костей перемололи на спеціальній машині, попіл розвіяли по лісі. Так окупанти намагалися затерти сліди своїх людських злочинів.

Отже могили вчених немає, їхній попіл розвіяно десь у Лисиницькому лісі.

Після закінчення німецької окупації Львова у 1944 році радянські органи, НКВС, деякі вчені почали займатися дослідженням вбивства гітлерівцями науковців Львова.

Глибоко досліджували трагедію львівських вчених, зібрали численні матеріали і свідчення львівські вчені академік Ярослав Ісаєвич і підполковник Кім Науменко [7]. Встановлено що у Львівському обласному партійному архіві знаходиться поданий після війни прокурору області т. Корнетову меморандум про знищення німецькими фашистами інтелігенції м. Львова 1941 р. Писалося: «Ночью под 1 июля 1941 года немецко-фашистские разбойники арестовалипрофессора Политехнического института Бартель Казимира - бывшего премьер-министра Польши и через несколько дней расстреляли его...В ночь под 3 июля 1941 года были арестованы профессора: Виткевич, Ломницкий, Пилат... целый ряд профессоров, проживавших ранее в городе Львове, в период немецкой оккупации были арестованы... Но на этом не закончили свою «деятельность» немецкие палачи, их главной задачей было уничтожение научного мира и поэтому они расстреливали профессоров, доцентов и других специалистов науки». Дальше приводиться слова свідка професора Грое-

ра «... всех профессоров, арестованных в ту же ночь, что и я, немцы расстреляли».

13 грудня 1944 р. Надзвичайною державною комісією СРСР було складено звіт для встановлення злочинів нацистів у період окупації Львова. До комісії входили перший секретар Львівського обкому партії І. Грушецький, голова облвиконкому М. Козирев, начальник управління НКВС генерал Є. Грушко та інші партійні особи. Вони однозначно відкинули участь українців батальйону «Нахтігаль» в арештах і страті професорів, як і в інших акціях проти євреїв та радянських осіб.

Після закінчення Другої світової війни учасники перемоги почали готувати засудження гітлерівців та їх учасників за виконані злочини. До Міжнародного військового трибуналу у Нюрнберзі подано згаданий документ Комісії СРСР. 15 лютого 1946 р. при аналізі цього звіту трибунал поклав вину у вбивстві в 1941 році групи вчених виключно на гітлерівських окупантів, припущення участі українців в арештах і страті польської еліти було однозначно відкинуто. Нині Акт (обсягом 44 сторінки) повинен зберігатися у Державному архіві Львівської області, разом із численними свідченнями мешканців міста, списками жертв нацистського терору та відомостями про організаторів і непосредних виконавців жорстоких акцій [7].

На Нюрнберзькому процесі 15 лютого 1946 р. і 30 серпня 1946 р. прокурор Руденко заявив: «Загони гестапівців ще до захоплення Львова мали складені за наказом німецького уряду списки найвидатніших представників інтелігенції, призначених до знищення. Одразу після захоплення Львова почалися масові арешти і розстріли». І далі: «Вбивства радянських громадян здійснювалися не випадковими бандитськими групами німецьких офіцерів і солдатів, а згідно із затвердженими планами німецькими військовими з'єднаннями, поліцією та СС» [10].

Ці перші твердження радянських органів правдиво висвітлювали вбивство гітлерівцями львівських вчених у 1941 р. Проте досить швидко вони були замінені органами КДБ і комуністичним режимом сфальшованою пропагандою, надуманим зухвалом і жорстоким звинуваченням українських патріотів, які намагалися вести підпільну боротьбу за розбудову української держави. Стали поширювати придумані відомості про ніби-то участь українських вояків батальйону «Нахтігаль». Радянська пропаганда в 50-х роках підмінила подані раніше відомості державних комісій про вбивство польських вчених гестапівцями і до 1989 року провадила сфабриковану дезінформацію, фальшиво та цинічно стала приписувати арешти і розстріли львівських вчених та інші вбивства українським військовикам з батальйону «Нахтігаль».

Розпочато пропаганду про участь українських вояків німецького батальйону «Нахтігаль» у фабрикації донесення на польських вчених, у їх арешті і убивстві, звинувачено у цих злочинах «українських буржуазних націоналістів». Висловлювалася також думка, що формальним приводом репресій вчених було звинувачення їх у співпраці з радянським режимом, - у 1940 році влада організувала поїздку 8 професорів до Москви, можливо вони там зустрічалися з керівництвом держави. Але яка могла бути співпраця професора А. Соловія, який не був поляком, ще в 1930 році вийшов на пенсію і відійшов від справ? Або професора Р. Ренцко-го, якого свого часу арештовувало НКВД і якому чудом вдалося уникнути смерті!

На правдиві дані про вбивство вчених енкаведистські органи не реагували, їхнє вимагання покарання та знищення українських «буржуазних націоналістів» популяризувалися широко як в СРСР і в УРСР, так і в підлеглий Польщі. Після закінчення Другої світової війни в багатьох місцевостях, наукових і навчальних закладах, польська компартійна влада прийняла від радянських органів твердження про участь українських націоналістів у знищенні польських вчених. Такі погляди почала розвивати частина польських істориків.

Деякі польські історики і політики також стали приписувати страту львівських вчених українським військовикам з батальйону «Нахтігаль». Хоча звіт Надзвичайної державної комісії із встановлення злочинів нацистів у період окупації Львова, розглянутий на засіданні Міжнародного військового трибуналу в Нюрнберзі 15 лютого 1946 року, однозначно відкинув участь українців в арештах і страті польської еліти.

Тогочасною радянською пропагандою були приховані раніше проведені арешти польської інтелігенції у Львові. Ще у 1939 році НКВС заарештувало 25 тисяч осіб польської інтелігенції (офіцерів, чиновників, поміщиків) і розстріляло їх у Катині. Не пізніше як 5 січня 1945 р. Львівським управлінням НКВС подавалася інформація Львівському обкому КП(б)У про настрій польської інтелігенції у зв'язку з арештами польських науковців [9]. В документі писалося: «В Политехническом институте об этом еще широко не знают. ...Среди большинства той части интеллигенции, которая об этом осведомлена, мрачное и подавленное настроение. Отдельные высказывания такие: Каменский...- мне очень трудно работать после того, что случилось с моими товарищами. Я сам не знаю, не буду ли я арестован»[9, с. 238].

Одночасно з арештами радянська влада стимулювала виїзд до польської держави польських вчених, які за Австро-Угорщини або

польської влади працювали у навчальних закладах Львова і залишилися в період німецької окупації та в період приходу радянської влади.

Радянські органи стали широко інспірувати ворожнечу між українцями і поляками, при цьому використовуючи історію польсько-українських конфліктів і боротьби, які мали місце головно у Волині. В 1954 році в СРСР вийшла перша обширна книга із зібраними памфлетами проти «буржуазних націоналістів», яку видали в Москві російський письменник Володимир Беляєв і Михайло Рудницький [1], професор Львівського університету, завідувач кафедри англійської філології, декан факультету іноземних мов. Він підписав ці брехливі видумані уявлення про вбивство львівських вчених, ніби-то проведене спільно гітлерівцями і українськими вояками з батальону «Нахтігаль». Згодом він заплатив за лояльність до комуністичного режиму немалу ціну, йому поставили на карб зрадливість, запламовану колаборацією з червоними окупантами [17]. З часом він проявив себе як вагомий літературний критик, літературознавець і письменник, перекладач.

Видумані фальшиві звинувачення українців В. Беляєв повторив пізніше в іншій книзі, у повісті «Свет во мраке» [2]. Він писав: «Расстрелы осуществляли оккупационные немецкие войска вместе с украинскими коллаборационистами. "Ваффен-СС" под командованием гауптштурмфюрера СС Крюгера, а также украинский батальон СС "Нахтигаль" под командованием оберлейтенанта Альбрехта Герцнера, оберлейтенанта связи Теодора Оберлендера и сотника Романа Шухевича. Кроме представителей польской интеллигенции, оккупанты расстреливали еврейское население Львова и советских активистов. По некоторым данным, списки польских учёных и преподавателей нацистам помогали составлять украинские студенты, бежавшие в Краков после вступления во Львов Красной армии в 1939».

Всупереч фактам, всупереч рішенням міжнародного трибуналу і польських судів, КГБ і радянська пропаганда до 1989 року провадили дезінформацію про цю трагедію, намагаючись перекласти вину на «українських націоналістів», звинувачувала їх в підготовці відповідних списків, в участі в арештах і розстрілах.

В УРСР львівський радянський історик медицини проф. І.Я. Шапіро писав: «Еще до начала войны гитлеровской Германии против Советского Союза и задолго до оккупации города Львова прислужники немецких фашистов – украинские буржуазные националисты из ОУН, окопавшись в Кракове, составили «черный список ОУН», в который внесли прогрессивных представителей интеллигенции города Львова, крупнейших ученых, в том числе и некоторых

профессоров Львовского медицинского института, имена которых были широко известны за пределами родного края (хіба могли б українці бажати знищити вченого-українця А. Соловія? – Прим.авт.). Накануне гитлеровского вторжения на советскую землю составленные украинскими фашистами из ОУН «черные списки» были переданы гестаповским отрядам, которые по указанию Гимmlера выполнили свою кровавую работу» [18].

В Польщі після закінчення Другої світової війни в багатьох місцевостях, наукових і навчальних закладах, польська компартійна влада прийняла від радянських органів твердження про участь українських націоналістів у знищенні польських вчених. Такі погляди почала розвивати частина польських істориків. Проте польська Головна комісія із розслідування злочинів гітлерівців у Польщі, яка тричі - у 1959, 1966, 1976 роках розглядала події у Львові, остаточно ствердила (ще в радянські часи!), що злочин скоїли нацисти; українці, вояки батальону «Нахтігаль» участі у знищенні польських вчених не брали. Хоча серед польського населення були поширені чутки, що вина за вбивство падає на українців, польська урядова комісія у 1976 році остаточно ствердила, що злочин скоїли нацисти, не знаходила вини українців у цих злочинах гестапівців.

За справою вбивства львівських вчених відкривали кілька разів кримінальні справи проти працівників гестапо. На жаль, мимо численних фактів, які торкаються деяких громадян Німеччини, для судового звинувачення цих осіб забракло достатніх доказів, так що останні справи в Ряшівському суді у 2003 та 2006 році закрито «в зв'язку з невиявленням виконавців злочину».

Один із свідків польського судового розгляду – професор Зигмунд Альберт, до 1945 р. працював патологоанатомом-доцентом у Львівському медичному інституті, опісля переїхав до Польщі і став професором Вроцлавського університету, багатьох із розстріляних добре знав особисто. Він перший надзвичайно ретельно вивчив архіви і численні свідчення членів родин професорів та інших, кому пощастило вижити, об'єктивно виклав трагічні події 1941 року, однозначно стверджував у двох книжках, що не існує будь-яких доказів причетності українців до цієї екзекуції [24;25]. З. Альберт, не знайшовши злочинів українців, зробив однозначний висновок: «Багато поляків помилково вважають, що вбивство професорів здійснили українці». Інший польський дослідник Гжегож Грицок також доказав виключну роль спецгрупи Е. Шонґарта у знищенні «для німецьких інтересів» польської інтелігенції, євреїв і комуністів [20]. Про подібні обставини страти вчених опублікували матеріали рідні про-

фесорів графиня Кароліна Лянцкоронська, доцент Гелена Круковська.

В різних публікаціях згадується, що страчено 20 – 22 – 23 – 25 – 39 професорів, або 40 професорів і їхніх рідних. За найбільш точними теперішніми даними 4 липня страчено 19 професорів, решту становили початкуючі або молоді вчені та рідні і знайомі вчених. Найбільшу групу становлять спеціалісти медицини – 10 професорів, 4 науковці, 4 члени родин.

Виявлені в Польщі джерела подають, що вже в 1939 році, після закінчення воєнних дій, німецькі окупанти приступили до реалізації погрому «Акція інтелігенція», яка тривала до 1943 року. В цій акції в різних регіонах Польщі, на Помор'ї, Мазовші, Сілезії, Великопольщі, в Лодзі, в Кракові замордовано понад 45 тисяч польських інтелігентів – професорів, вчених, наукових працівників. Виявлено документи, що наказ про знищення львівських професорів віддав шеф СД у Генеральному Губернаторстві, бригаденфюрер СС генерал Карл Ебергард Шонгарт. Арешти та розстріл інтелектуалів виконала очолювана ним «Айнзацкоманда для особливого застосування», підлеглі йому гестапівці Гайнц Гайм (шеф штабу), Ганс Крігер, Вальтер Кучман, Курт Ставіцкі, Фелікс Ландау та їхній голандський співпрацівник Пітер Ніколас Ментен. Цей же підрозділ за дорученням Гімлера арештував 6 листопада 1939 р. професорів у Кракові, більшість з яких потім загинули в концераційних таборих.

Багатьма свідченнями і документами встановлено, що гестапо ще задовго до вересня 1939 року підготувало списки польської інтелігенції в більших містах країни, щоб проводити її систематичне винищення. Це підтверджують, зокрема, такі факти – у Львові команда розшукувала професорів, які померли до 1939 року. Планувалося при появі наступних поколінь інтелігенції також її знищувати. Висловлювалося припущення, що причиною страти групи вчених була, можливо, їх співпраця з більшовиками.

Повністю доказано, що ані українські вояки батальйону «Нахтігаль», ані їхній командир Теодор Оберлендер, капітан Роман Шухевич участі в екзекуції не брали. Твердження польських прокомуністичних пропагандистських видань та польської реваншистсько-шовіністичної публіцистики про причетність українців (ОУН, батальйону «Нахтігаль», перекладачів) до вбивства польських професорів у Львові відкинуті також і провідними польськими вченими-істориками [20;21;23].

Українець Мирослав Кальба, який був у батальйоні «Нахтігаль», а згодом проживав у Канаді, опублікував польською мовою книжку з правдивим представленням діяльності батальйону,

що прагне повністю зняти звинувачення українців у вбивстві у Львові польських вчених [19].

Після війни львів'яни готувалися поставити пам'ятник львівським вченим – жертвам фашизму. Партійні органи планували назву пам'ятника у проектній документації того часу — «Вченим, розстріляним гітлерівцями та українськими буржуазними націоналістами!» Отже влада Львова мала користуватися надуманими КДБ і комуністичними пропагандистами звинуваченнями «українських націоналістів».

За ініціативою вчених Львівського медичного інституту підготовлено проекти пам'ятника, які, імовірно, створено скульпторами під керівництвом Емануїла Миська (свого часу директор Львівської академії мистецтв, Народний артист). На місці вбивства професорів на Вулицьких пагорбах було розпочато будівельні роботи, підготовлено групи розстрілюваних вчених. Проте хтось із дуже ревних партійних керівників звернув увагу на те, що Центральна постать монумента була зліплена за портретом професора Львівської політехніки Казімежа Бартля, який раніше очолював уряд Річ Посполитої Польської (був розстріляний 27 липня 1941 року). Колишній польський прем'єр-міністр видався радянській владі Львова таким же неблагонадійним, як і німецькій. Вирішено: не ставити пам'ятник керівнику «буржуазної Польщі», а через нього і професорам – жертвам гітлерівців. Роботи за вказівкою партійних органів припинено, згодом встановлені частини пам'ятника розібрано і прибрано. Довгий час на місці страти професорів стояв високий хрест.

Працівники медичного інституту зберегли частину пам'ятника - скульптурну групу, яка представляє 11 постатей замордованих гітлерівцями вчених (фото 4). Ця пам'ятна скульптура чомусь залишилася без уваги як в УРСР і в Україні, так і в Польщі. Чому цей історичний, високо художній твір не взято до уваги при проведенні конкурсу? Чи не варто було до 70-річчя трагедії провести експозицію цієї скульптури, а не проігнорувати її та залишити в забутті?

У Польщі на Грюнвальдській площі Вроцлава ще у 1964 р. відкрито пам'ятник пошани польських науковців, які загинули в період гітлерівської окупації. Встановлено низку пам'ятних знаків на честь помордованих гітлерівцями вчених. У 25-річчя встановлено пам'ятні таблиці в костелі О.О.Францісканів у Кракові (1966), В будинку Польської академії наук у Вроцлаві в 40-у річницю трагедії учні і приятелі встановили пам'ятну таблицю «в честь 25 професорів вищих львівських шкіл, замордованих гітлерівцями». Подібні пам'ятні знаки до 40 і 50-ї річниць встановлено у Вроцлавському і Варшавському університетах, в університеті Марії Складовської-

Фото 4. Скульптурна група, збережена у Львівському медичному університеті

Кюрі у Любліні. У Медичній академії у Вроцлаві зберігається урна з прахом страчених професорів (земля з кров'ю) з Вулецкого Пагорба у Львові, де їх замордовано. У 2002 р. в Польщі зареєстровано «Союз нащадків львівських професорів, замордованих гестапо в липні 1941 р.».

Однак на правдиві дані про вбивство вчених енкаведистські органи не реагували, їхнє вимагання покарання та знищення українських «буржуазних націоналістів» популяризувалися широко як в СРСР і в УРСР, так і в підлеглій Польщі. Після закінчення Другої світової війни в багатьох місцевостях, наукових і навчальних закладах, польська компартійна влада прийняла від радянських органів твердження про участь українських націоналістів у знищенні польських вчених. Такі погляди почала розвивати частина польських істориків (А. Щесняк, В. Шота).

КДБ і радянська пропаганда до 1989 року провадили дезінформацію про цю трагедію, намагаючись перекласти вину на українців, звинувачувала їх в підготовці відповідних списків. На жаль, пропаганда органами КДБ фальсифікації має зараз продовження в Польщі та в незалежній Україні. Не дивлячись на встановлення історичної правди, в Польщі та в Україні досі залишаються наслідки більшовицької дезінформації, антиукраїнську спрямованість продовжують підтримувати деякі польські історики і кола. Не дивлячись на широке встановлення історичної правди, у загибелі вчених звинувачують «українських націоналістів». На пам'ятній таблиці, встановленій у Кракові в Пантеоні Національної Слави в гарнізонному костелі св. Ядвіги, знаходиться таблиця, на якій написано: «...в честь професорів, замордованих...гітлерівцями при співучасті українських націоналістів!». Таблицю встановили вояки АК Львівського обшару, які

досі не можуть поставитися об'єктивно до української сторони... Союз нащадків страчених львівських професорів у 2005 р. звертався до Президента України з вимогою притягнути до відповідальності українських громадян вояків батальйону «Нахтігаль», яких вони продовжують вважати винними у цій трагедії! Представлені на деяких польських інтернет-сторінках матеріали висвітлюють дезінформаційну акцію КДБ і радянських служб про Оберлендера і українських вояків батальйону «Нахтігаль», говорять про «пам'ятники на честь професорів Університету Яна Казімежа у Львові, які були вбиті німецькими фашистами й українськими націоналістами у липні 1941 р.»! У новому виданні Польської тридцяти томної енциклопедії без будь-якого застереження стверджується, що польських професорів розстріляли вояки «Нахтігалю»!

Чому ж об'єктивні історичні факти про вбивство львівських вчених гестапівцями, підтвержені вченими, комісіями та судами, досі не сприймаються деякими групами польського суспільства?

В незалежній Україні у 2000 році Львівське Товариство Польської Культури та нащадки замордованих вчених поставили на місці страти і початкового поховання Меморіальний хрест з таблицями, в яких українською і польською мовами подані прізвища страчених осіб (фото 5). Тут названо ще трьох професорів, яких розстріляно десь пізніше. Пам'ятні таблиці встановлені в головному корпусі Національного університету «Львівська політехніка» та в кафедральному римо-католицькому соборі Львова.

В травні 2009 року польські ЗМІ розповсюдили інформацію і фотознімки про профанацію пам'ятника написом «смерть ляхам» і свастиками. Чи то була вихідка нерозумного львівського екстреміста, чи може чергова спеціальна провокація тих сил, які багато років намагалися протиставити українців і поляків і на цьому будували свою імперську політику?

За незалежної України віднайдено і опубліковано документи різних архівів, які привели конкретні об'єктивні відомості про розповсюдження фальшивого звинувачення «українських націоналістів», розпочато об'єктивне дослідження трагічних подій у 1941 році під час гітлерівської окупації та пізнішу їх пропаганду. Діяльність української організації «Меморіал» виявлено і розсекречено низку документів, які розкривають технологію фальсифікації кагебістами даних історичних подій [5]. Віднайдено документи, в яких говориться: «С целью компрометации Оберлендера и украинских националистов, собранные УКГБ материалы широко использовались в местной и центральной прессе, кинохронике, а также на пресс-конференции в Москве. Кроме этого, были выявлены и соответственно

Фото 5. Пам'ятний хрест на місці страти вчених, поставлений у 1990 році

підготовлені свідетелі, виступавшие по данному делу на пресс-конференции в Москве и на суде в Берлине. С учетом достигнутых положительных результатов в проведении специальных мероприятий по Оберлендеру, прошу Вас наградить нагрудным знаком «Почетный сотрудник Госбезопасности...». «Из Москвы тов. Щербак №33988 от 13 ноября 1958 года вх. № 15107 копией во Львов сообщил, что установленных очевидцев злодеяний батальона «Нахтигаль» следует подготовить для допроса работниками прокуратуры, о чем будут даны указания прокуратурой СССР. При подготовке к допросам свидетелей следует использовать опубликованные в прессе статьи о преступлениях «Нахтигалья».

З метою тенденційної пропаганди утворюються спеціальні об'єднання, зокрема так званий «Український народний фронт антифашистських сил» (назва попередня), проголошений на суспільно-політичних слуханнях 28—29 жовтня

2005 р. у Києві. У них узяли участь активісти політичних партій лівого спрямування, ветеранських організацій, окремі народні депутати. Кожний з учасників отримав виданий у Києві 360-сторінковий збірник «Документи викривають». Про співробітництво українських націоналістів із спецслужбами Німеччини», в якому можна знайти твердження, що батальйони «Нахтігаль», «Роланд», УПА в роки Другої світової війни знищили сотні тисяч невинних людей. Одним з головних завдань «Фронт» ставить широкомасштабну пропагандистську роботу в Україні з метою не допустити «реабілітації ідеології ОУН-УПА» та «встановлення націонал-тоталітарного режиму (по типу прибалтійських)».

Київська російськомовна особлива газета «Бульвар» підтримуючи у краях советських традиціях дух боротьби з «українським буржуазним націоналізмом» 12 січня 2010 року опублікувала інтерв'ю з доктором історичних наук професором Анатолієм Чайковським, в якому «український вчений» звинувачує українських вояків батальйонів «Нахтігаль» і «Роланд» у тому, що вони «мирних львів'ян масово розстрілювали, вішали, закопували живцем, а перед убивством над багатьма знущались», що «сотні польських інтелектуалів і тисячі громадян єврейської національності оунівці знищили лише в перші дні окупації». От такі сфабриковані радянською пропагандою звинувачення продовжуються газетами і окремими «науковцями» в незалежній Україні! Чи не такі прояви політиків в Україні підтримують ставлення протиукраїнських груп в Польщі?

Історичні факти, встановлені вченими і різними комісіями та судами, до сьогодні не сприймаються деякими групами польського суспільства. Хотілось би, щоб встановлення у Львові пам'ятника вченим – жертвам гітлеризму остаточно припинило нав'язані фальшивою пропагандою необ'єктивні погляди на винуватців трагедії.

Нехай відзначення 70-річчя страти вчених буде виявом нашої шани до пам'яті невинно замордованих гітлерівцями львівських професорів польської, а також української і єврейської національності та їх рідних. На відкритті було сказано, що цей пам'ятник є добрим знаком дружби між українцями і поляками.

Список літератури

1. Беляев В., Рудницкий М. Под чужими знаменами. М. Молодая гвардия. 1954. 207 с.
2. Беляев Владимир. Граница в огне. М. 1967. 536 с. (повість «Свет во мраке»).
3. Ганіткевич Ярослав. Українські лікарі-вчені першої половини ХХ століття та їхні наукові школи», Львів, 2002, с. 315, 360;

4. Ганіткевич Ярослав. Історія української медицини в датах та іменах, Львів, 2004, с.44, 134, 234.
5. Документ ГДА СБУ фонд 1, опис 4 за 1964 рік, порядковий номер 3, том 5, аркуш 86 Розсекречено: 24/376 від 05.02.2008 р.
6. Зіменковський Б. М. Гжегоцький, О. Луцик. Професори Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького: 1785 – 2009. Львів, 2009. – 452 с.
7. Ісаєвич Ярослав, Кім Науменко. Убивство польських професорів у Львові (липень 1941 р.): кому вигідні фальсифікації // День № 229, субота, 10 грудня 2005.
8. Козловський Борис. Біль Вулецьких пагорбів час не лікує... // Високий замок. 4 липня 2011. - № 116.
9. Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали. Том 1. 1939 – 1953. К. 1995.
10. Нюрнберзький процес: Сборник документов в 7 т./ Под ред. Р.А.Руденко. - М. Госюриздат. 1946. Т.4. – (С. 66, 67).
11. Соловій Адам. Причинок до перервання родниці (Ruptura uteri) // Лікарський збірник. Під ред. д-ра Є.Озаркевича. Львів, 1898. Т.1. Вип.2. С. 1-7.
12. Львівський державний медичний коледж. Вид.3. Львів, 1998. с.18,19.
13. Меморіальний музей жертв окупаційних режимів «Тюрма» на Лонцького. Львів, 2010.
14. Плющ Василь. Нариси з історії української медичної науки та освіти. Книга II (19 і 20-те століття). Мюнхен. УВАН. – 1983. – 372 с.
15. Пундій П. Українські лікарі, Біобібліографічний довідник. Кн.1, Львів, 1994, с. 257.
16. Документ ЦДІАЛ про народження А.Соловія: ф. 201, оп.4а, спр.4694.
17. Форостина Оксана. Наша і не наша «Вулецька справа» // Львівська газета. 21.04. 2005.
18. Шапиро И. Я. Очерки по истории Львовского медицинского института. Львів, 1959, с.92.
19. Kalba Mirosław. "Nachtigal". Ukrainski batalion 1941 r. (W imie czego?). Detroit-Lwow, 1965.
20. Hryciuk Grzegorz. Polacy we Lwowie. 1939 – 1944. Warszawa. 2000.
21. Seyda Bronisław. Dzieje medycyny w zarysie. Warszawa, 1973.- 608 s.
22. Słownik lekarzow polskich, Warszawa. 1936.
23. Zwodziak Włodzimierz. Historia wydziału lekarskiego uniwersytetu Lwowskiego. Archiwum historii medycyny. Warszawa, 1964-65.
24. Albert Zygmunt. Zamordowanie 25 profesorow wyzszych uczelni we Lwowie przez hitlerowcow w lipcu 1941 r. // Przegląd lekarski. 1964.
25. Albert Zygmunt. Kazn profesorow lwowskich – lipiec 1941. Studia oraz relacje i dokumenty zebrane i opracowane przez Zygmunta Alberta. Wrocław. 1989.

Автор дякує проректору ЛНМУ проф. О.Д.Луцику за цінні зауваження.

ТРАГЕДИЯ ГРУППЫ ЛЬВОВСКИХ ПРОФЕССОРОВ В 1941 ГОДУ (К 70-Й ГОДОВЩИНЕ КАЗНИ УЧЕНЫХ)

Я. В. Ганиткевич (Львов)

В статье описывается установка памятника казненным гитлеровцами львовским ученым, приведены данные об украинском профессоре Адаме Соловий, о всех ученых-медиках. Описываются обстоятельства гибели ученых, фальшивое обвинение советским режимом украинцев батальона «Нахтигаль» в убийстве ученых. Приводятся данные о чествовании памяти ученых в Украине и в Польше.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: львовские профессора медики, гитлеровские оккупационные преступления.

TRAGEDY OF LVIV PROFESSORS GROUP IN 1941 (TO THE 70TH ANNIVERSARY OF SCIENTISTS EXECUTION)

Ya .V. Hanitkevych (Lviv)

The article describes the monument for the Lviv scientists, executed by Hitlers Nazis . Presented data on Ukrainian Professor Adam Soloviy and other medical scientists, describes the circumstances of the murder of scientists and false accusations by the Soviet regime in the murder of ukrainians in battalion "Nachtigal". This article presents the data on celebrating the memory of scientists in Ukraine and Poland.

KEY WORDS: lviv medical professors, Hitler's occupation crimes.

Рецензент: д. мед. н., проф. О. М. Голяченко.